

CLILDA KONTEKST VA KOMMUNIKATSIYA

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Pedagogika fakulteti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Po‘latova Sarvinoz Ravshanbek qizi

psarvinoz309gmail.com

Toshkent amaliy fanlar universiteti o‘qituvchisi

Umarova Ozodxon Abduvaliyevna

Annotatsiya *Ushbu maqolada CLIL metodikasida kontekst va kommunikatsiya tushunchalari tahlil qilinadi. Maqolada til va mazmuni integratsiyalash orqali o‘quv jarayonida o‘quvchilarning samarali muloqot qilish qobiliyati qanday rivojlantirilishi ko‘rib chiqiladi. Shu bilan birga, kontekstual yondashuvning til o‘rganishdagi ahamiyati va interaktiv uslublarning roli ta‘kidlanadi.*

Kalit so‘zlar: *Kontekst, Kommunikatsiya, Til o‘rganish, Interaktiv uslublar, CLIL metodikasi, Ta‘lim jarayoni*

Annotation *This article analyzes the concepts of context and communication in the CLIL methodology. It examines how integrating language and content contributes to the development of students’ effective communication skills in the learning process. In addition, the importance of the contextual approach and the role of interactive methods in language learning are emphasized.*

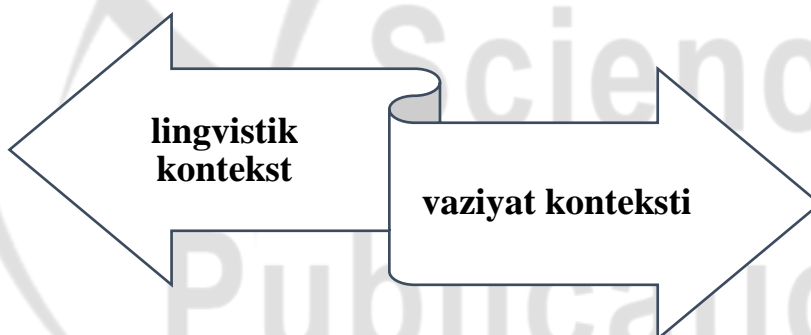
Keywords: *Context, Communication, Language Learning, Interactive Methods, CLIL Methodology, Learning Process*

Аннотация *В данной статье анализируются понятия контекста и коммуникации в методике CLIL. Рассматривается, как интеграция языка и содержания способствует развитию эффективных коммуникативных навыков учащихся в учебном процессе. Также подчеркивается значение контекстуального подхода и роль интерактивных методов в изучении языка.*

Ключевые слова: *Контекст, Коммуникация, Изучение языка, Интерактивные методы, Методика CLIL, Учебный процесс*

KIRISH

CLIL (Content and Language Integrated Learning) – bu o‘quvchilarga tilni o‘rganish bilan birga fan mazmunini ham o‘rgatadigan integratsiyalashgan pedagogik metodikadir [1]. CLIL yondashuvining asosiy maqsadi – tilni real kontekstlarda qo‘llash orqali chuqur tushuncha hosil qilish va o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishdir [2]. Bugungi kunda global ta‘lim tizimida til o‘rganish va fan bilimni integratsiyalash samarali pedagogik texnologiya sifatida e‘tirof etilgan [3]. Shu bilan birga, o‘quvchilarning amaliyotda til va mavzuni uyg‘un qo‘llash qobiliyati, interaktiv pedagogik uslublarni qo‘llash zarurati ham dolzarb masala sifatida ko‘riladi [4]. Kontekst va kommunikatsiya CLIL jarayonida markaziy rol o‘ynaydi, chunki tilni o‘rganish nafaqat grammatikani o‘rganish, balki ma‘no va vaziyatga mos muloqot qilishni talab qiladi [5]. Shu bois, ushbu maqolada kontekstual va kommunikativ yondashuvning ahamiyati va ularning til o‘rganishdagi samaradorligi tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Kontekst – bu til va muloqot vaziyatining sharoitlari bo‘lib, ular o‘quvchilarga ma‘lumotni to‘g‘ri tushunishga, so‘z va iboralarni mazmuniga mos qo‘llashga yordam beradi [1]. CLIL metodikasida kontekst o‘quv jarayonining muhim elementi hisoblanadi, chunki tilni o‘rganish nafaqat grammatikani o‘zlashtirish, balki real vaziyatda ma‘noni anglash va muloqot qobiliyatini shakllantirishni ham talab qiladi [2]. Kontekst ikki asosiy turga bo‘linadi:

1-chizma. Kontekstning asosiy turlari

Birinchisi – **lingvistik kontekst**, ya‘ni matn ichidagi so‘zlar, iboralar va jumlarlar orasidagi munosabatlar va bog‘liqliklar. Bu turdagi kontekst o‘quvchiga yangi leksikani, murakkab iboralarni va grammatik shakllarni mazmuniga mos tushunishga yordam beradi.

Ikkinchisi – **vaziyat konteksti**, ya‘ni muloqotning real hayotiy sharoiti, o‘quvchilarni dars mavzusiga faol jalb qiladigan, ular bilan interaktiv faoliyatni rag‘batlantiradigan vaziyat. Masalan, o‘quvchilar geografiya darsida karta yordamida joy nomlarini o‘rganib, ularni suhbatda qo‘llash orqali mavzuni yanada chuqur tushunadi va muloqot ko‘nikmalari rivojlanadi.

20-Mart, 2026-yil

Kontekst o‘quvchilarga nafaqat ma’no hosil qilish, balki yangi leksika va iboralarni samarali o‘zlashtirish, mavzuga faol kirish va o‘z fikrini aniq ifodalash imkonini beradi. Shu bilan birga, kontekstual yondashuv til o‘rganishni yanada mazmunli va amaliy qiladi, chunki o‘quvchi o‘rgangan bilimni real vaziyatga mos ravishda qo‘llashga o‘rgatiladi.

Kommunikatsiya CLIL metodikasida asosiy vositadir va o‘quvchilarning tilni amaliyotda qo‘llashini ta’minlaydi. Interaktiv mashqlar, guruh ishlari, rolli o‘yinlar va dialoglar orqali o‘quvchilar mavzuga faol kirib, o‘z fikrini ifodalash va boshqalar bilan muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Kommunikativ vazifalar o‘quvchilarga tilni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi. Shu bilan birga, ular hamkorlik va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini mustahkamlashadi, o‘z fikrini aniq va mantiqan ifodalashni o‘rganadilar. Muloqot jarayoni orqali o‘quvchilar bilimni mustahkamlashadi, yangi ma’lumotlarni tushunishda kontekstni qo‘llashni o‘zlashtiradilar va interaktiv faoliyat orqali o‘rganish samaradorligi oshadi.

Shuningdek, CLIL metodikasida til o‘rganish samaradorligi kontekst va kommunikatsiyaning uyg‘unligiga bevosita bog‘liq. Til va fan mazmunini integratsiya qilish, shuningdek, interaktiv pedagogik uslublar yordamida o‘quvchilar mavzuga faol jalb qilinadi va muloqot, hamkorlik hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlari shakllanadi. Masalan:

Matematika darsida: o‘quvchilar sonlar, shakllar va oddiy hisoblash amallarini interaktiv o‘yinlar orqali o‘rganadi. Guruhdagi muammolarni yechish jarayonida ular bir-biri bilan fikr almashadi, o‘z hisoblash strategiyalarini tushuntiradi va hamkorlikda natijaga erishishni o‘rganadi. Bu ularni analitik fikrlash va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishga undaydi.

Tabiatshunoslik darsida: o‘quvchilar tabiat hodisalarini, masalan, ob-havo o‘zgarishi yoki suv aylanishini modellashtiradi va keyin kichik guruhlarda mavzuni muhokama qiladi. Bu jarayon ularga mavzuni amaliy tushunishga, ilmiy tushunchalarni real vaziyatga tatbiq etishga yordam beradi [6].

Ona tili darsida: o‘quvchilar hikoya yoki she’r mavzusida rolli o‘yinlar va dialoglar orqali nutq ko‘nikmalarini rivojlantiradi, so‘z boyligini oshiradi va mavzuga faol kiradi [7]. Shu orqali ular tilni real muloqot sharoitida qo‘llashni o‘rganadi.

San’at darsida: o‘quvchilar ranglar, shakllar va oddiy kompozitsiyalar yaratib, o‘z ishlarini sinfdoshlariga tushuntiradi. Bu nafaqat yaratish va ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi, balki mavzuni amaliy tarzda mustahkamlashga imkon beradi [8].

Jismoniy tarbiya darsida: o‘quvchilar o‘yin va mashqlar orqali koordinatsiya, jamoaviy ishlash va hamkorlik ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Shu jarayonda ular o‘zaro muloqot qiladi, guruh ichida qarorlar qabul qiladi va faol hamkorlikni o‘rganadi [9].

Bu turdagi keng qamrovli, interaktiv va turli fanlarga mos misollar CLIL jarayonini nafaqat amaliy va vizual qiyofada boyitadi, balki o‘quvchilarning tilni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash ko‘nikmalari, tanqidiy fikrlash va mustaqil izlanish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu tarzda, kontekst va kommunikatsiya integratsiyasi CLILning samaradorligini oshiradi va darslarni yanada mazmunli qiladi.

20-Mart, 2026-yil

Xulosa. CLIL metodikasi til va fan mazmunini birlashtirib o‘qitishning samarali usuli sifatida o‘quv jarayonida kontekst va kommunikatsiyaning markaziy rolini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kontekstual yondashuv o‘quvchilarga yangi leksikani, grammatik shakllarni va mavzu bo‘yicha tushunchalarni mazmunli va amaliy tarzda o‘zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kommunikativ mashqlar va interaktiv faoliyatlar o‘quvchilarning tilni real vaziyatlarda qo‘llash, hamkorlik va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

CLIL jarayonida kontekst va kommunikatsiyaning uyg‘un integratsiyasi o‘quvchilarning nafaqat til kompetensiyasini, balki tanqidiy fikrlash, mustaqil izlanish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Shu bois, kontekstual va kommunikativ yondashuvlar o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishda, ta’limning interaktiv va amaliy shaklini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega [10].

Xulosa qilib aytganda, CLIL metodikasi o‘quvchilarning tilni amaliyotda qo‘llashini va fan bilimini bir vaqtda rivojlantirishni ta’minlaydigan zamonaviy pedagogik yondashuv bo‘lib, uning asosiy ustunligi kontekst va kommunikatsiyaning uyg‘unligida namoyon bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ro‘zmetova M.R. Content and Language Integrated Learning (CLIL) methods in teaching language // Journal of Modern Science and Innovation. – 2021. – №3. – P. 45–52.
2. Ibrohimova M.M., Oripova M.J. CLIL concept and its effectiveness in practice // World Conference on Science and Education. – 2020. – №2. – P. 23–30.
3. Qarshiyeva S. CLIL metodining O‘zbekiston ta’lim tizimida qo‘llanilishi // Pedagogical Innovations. – 2022. – №1. – P. 10–18.
4. Turdiyeva Z.M. The scientific findings of Content Integrated Language Learning // Journal of Educational Research. – 2021. – №5. – P. 33–41.
5. G‘aniyeva H.B. Application of CLIL method in Uzbekistan schools // International Journal of Applied Instruction. – 2020. – №2. – P. 60–68.
6. British Council. Content and Language Integrated Learning (CLIL) // Teaching English.
7. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 224 p.
8. Mehisto P., Marsh D., Frigols M.J. Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. – Macmillan, 2008. – 312 p.
9. Dalton-Puffer C. Content and Language Integrated Learning: A Research Agenda. – De Gruyter Mouton, 2011. – 240 p.
10. Nazirova M. Content and Language Integrated Learning (CLIL): An innovative approach to education // Scientific Journal of Learning. – 2019. – №4. – P. 15–22.